

ความเป็นการเมืองของราคาข้าว: ข้อเสนอเชิงประจักษ์ว่าด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงในธุรกิจค้าข้าวของประเทศไทย

The “Political” of Prices of Rice: Empirical Recommendations on Sharing of Benefits and Risks in the Rice Trading Business in Thailand

ธนพร ศรียากุล Thanaporn Sriyakul^{1,*}, วัลลภ รัษฎิตรานนท์ Wanlop Rathachatranon²

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

² รองศาสตราจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

² Associate Professor, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

บทคัดย่อ

แม้ผลการศึกษาจำนวนมากจะชี้ตรงกันว่าราคาข้าวภายในประเทศของไทย ถูกกำหนดโดยราคาข้าวในตลาดโลก ทว่าด้วยเหตุที่ข้าวถือเป็นสินค้าทางการเมืองซึ่งเกี่ยวพันกับประชาชนจำนวนมาก รัฐบาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแทรกแซงตลาดภายใน เพื่อลดอิทธิพลของตลาดโลกในการกำหนดราคาข้าวภายใน และสร้างสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ภายในธุรกิจค้าข้าว การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ประสิทธิผลของนโยบายประชานิยม กล่าวคือ การรับจำนำข้าวเปลือก และการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในการลดอิทธิพลของตลาดโลกต่อการกำหนดราคาข้าวภายในประเทศ และ 2) วิเคราะห์ความเป็นการเมืองของราคาข้าว ในการแบ่งปันผลประโยชน์รวมถึงความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาข้าว ในธุรกิจค้าข้าวของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งออก, โรงสี และชาวนา โดยนำข้อมูลอนุกรมเวลาของราคาข้าวสารส่งออก, ราคาข้าวสารในประเทศ และราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ใน 2 ช่วงเวลา ได้แก่ 1) ก่อนน่านโยบายประชานิยมมาใช้ ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2543 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2551 2) ระหว่างน่านโยบายประชานิยมมาใช้ ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2551 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2557 มาวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอย และการทดสอบสถิติที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) การน่านโยบายประชานิยมมาใช้ มีประสิทธิผลในการลดอิทธิพล

* E-mail address: ajbamut@gmail.com

ของตลาดโลกต่อการกำหนดราคาข้าวสารภายในประเทศ ประมาณ ร้อยละ 13.33 และลดอิทธิพลในการส่งผ่านราคาไปสู่ราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ อีกประมาณ ร้อยละ 35.99 2) โครงสร้างการแบ่งปันผลประโยชน์รวมถึงความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาข้าว ระหว่างผู้ส่งออก, โรงสี และชาวนา ก่อนน่านโยบายประชานิยมมาใช้ คือ $1.8305 : 0.2232 : 97.9463$ และระหว่างน่านโยบายประชานิยมมาใช้ คือ $14.9140 : 30.7461 : 54.3399$ ทั้งนี้ ชุดนโยบายประชานิยมที่แตกต่างกัน ยังก่อให้เกิดการแบ่งปันในลักษณะที่แตกต่างกันด้วย กล่าวคือ นโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 1 $9.9003 : 27.15753 : 62.9422$ นโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว $13.5071 : 6.1679 : 80.3250$ และนโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 2 $5.0864 : 15.0578 : 79.8558$

คำสำคัญ: นโยบายประชานิยม, ราคาข้าว, ความเป็นการเมือง

ABSTRACT

A number of studies have similarly concluded that domestic prices of rice in Thailand are determined by the world market price. However, as rice is considered a “political product” relating to lots of people, the government must necessarily intervene the domestic market in order to reduce the world market’s influence on domestic prices as well as to maintain balance of pork barreling in the rice trading business. This research, therefore, has the objectives as follows: (1) analyzing effectiveness of the “populism” policy, that is, the paddy pledging and income guarantee for rice farmers programs, in lessening influence of the world market on domestic prices and (2) analyzing the “political” of prices of rice in pork barreling or sharing of benefits and risks arising from fluctuations of rice prices in the rice trading business in Thailand, where the players consist of exporters, millers, and farmers. The researchers applied time series on export prices of milled rice, domestic prices of rice, and domestic prices of paddy during two different timeframes: (1) before the “populism” policy implemented, i.e. from January 2000 to March 2008; and (2) during the time of “populism” policy, i.e. from April 2008 to April 2014. Then, the time series were analyzed by regressions and statistic tests and two results have been found. First, utilizing the “populism” policy has been an effective method in reducing the world market’s influence on domestic prices of rice at around 13.33 percent and in lessening the influence passing onto domestic prices of paddy at around 35.99 percent. Second, the proportion structure of pork barreling or benefit sharing as well as risks from fluctuations of rice prices among exporters, millers, and farmers before the “populism” policy period is $1.8305 : 0.2232 : 97.9463$ and during the “populism” policy period is $14.9140 : 30.7461 : 54.3399$. Furthermore, different packages of “populism” policy indicates different outcomes of pork barreling, i.e. the first paddy pledging policy’s shares were $9.9003 :$

27.15753 : 62.9422; the income guarantee policy shares were 13.5071 : 6.1679 : 80.3250; and the second paddy pledging policy's shares were 5.0864 : 15.0578 : 79.8558.

Keywords: Populism Policy, Rice Prices, The "Political"

บทนำ

ความสำคัญของ “ข้าว” ในฐานะ “สินค้าทางการเมือง”

ศาสตราจารย์ ฮิโรชิ ทสึจิ (Hiroshi Tsujii) แห่งมหาวิทยาลัยเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น อธิบายความสำคัญของ “ข้าว” ต่อเสถียรภาพทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียไว้ใน “*A Comparative Study of Food Policy in Rice Countries -- Taiwan, Thailand, and Japan*” (1982) ว่านอกจากกว่าร้อยละ 90 ของปริมาณข้าวในโลก (ขณะนั้น) จะถูกปลูกและบริโภคภายในทวีปเอเชียแล้ว ข้าวยังเป็นพืชอาหารที่ชนชั้นแรงงานบริโภค ส่งผลให้ราคาของข้าวมีความสัมพันธ์กับค่าครองชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราค่าจ้างแรงงานของประเทศในภูมิภาคนี้ ข้าวจึงถือเป็น “สินค้าทางการเมือง” ชนิดหนึ่ง ทั้งนี้ ด้วยเหตุแห่งความเปราะบางทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง รัฐบาลของประเทศในเอเชีย ทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา (เสาวณี จันทะพงษ์ และ ดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์, 2555: 3) จึงพยายามปกป้องมิให้ตลาดโลกส่งอิทธิพลเข้าไปกำหนดราคาข้าวของตน โดยเลือกที่จะดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อแทรกแซงตลาดภายใน อาทิ มาตรการทางภาษี การอุดหนุน และปฏิบัติการทางการตลาดต่างๆ (Kajisa and Akiyama, 2004: 3)

สำหรับประเทศไทย นอกจากข้าวจะเป็นสินค้ายุทธศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ (สมพร อิศวิลานนท์, 2552: 2) ในฐานะพืชอาหารหลักของประชากรภายใน และสินค้าส่งออกภาคการเกษตรอันดับหนึ่ง (กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ, ธนพร ศรียากุล และ ชยกร ภมรมาศ, 2555: 97) ซึ่งมีส่วนแบ่งในตลาดโลกมากเป็นอันดับที่ 1 มาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2³ (Forssell, 2009: 7) แล้ว ด้วยเหตุที่การปลูกข้าว นับจากการลงนามหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีประเทศอังกฤษและประเทศสยาม (สนธิสัญญาเบาว์ริง) เมื่อ พ.ศ. 2398 ซึ่งถือเป็นการเปิดประตูทางการค้ากับต่างประเทศ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่ระบบการผลิตเพื่อการค้า เกิดการขยายตัวทางการผลิตทั้งในด้านพื้นที่และผลผลิต (สมพร อิศวิลานนท์, 2553: 57) ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดต่างประเทศเป็นสำคัญ (สมพร อิศวิลานนท์, 2552: 2) ส่งผลให้การปลูกข้าวกลายมาเป็นอาชีพของครัวเรือนส่วนมากในชนบท ผลการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2497 พบว่าประชากรวัยทำงานของประเทศไทยประกอบด้วยชาวนา มากถึงร้อยละ 88 (ไชยงค์ ชูชาติ และ โสภณ ทองปาน, 2503: 9) การส่งข้าวไปขายยังต่างประเทศจึงกลายมาเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของประเทศ เพราะฐานะทางเศรษฐกิจถือว่าผากไว้

³ ยกเว้น พ.ศ.2510-2513, 2516-2519, 2521 และ 2523-2524 ไทยส่งออกได้เป็นอันดับที่ 2 (เสาวณี จันทะพงษ์ และ ดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์, 2555: 3)

กับการค้าข้าว หากปีใดส่งข้าวไปขายได้น้อย ย่อมส่งผลกระทบต่อรายได้ของประเทศและชาวนา ราคาข้าวภายในจะตกต่ำ ชาวนาจะมีรายได้ต่ำ เศรษฐกิจและการค้าก็จะพลอยฝืดเคือง (ไชยยงค์ ชูชาติ และ โสภิต ทอพาน, 2503: 219)

ผลการสำมะโนการเกษตร ครั้งที่ผ่านมา เมื่อ พ.ศ. 2556 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ชี้ให้เห็นว่า มีเกษตรกร 3,777,470 ราย ถือครองพื้นที่เพาะปลูกข้าว จำแนกเป็น ภาคกลาง 344,996 ราย (ร้อยละ 9.1) ภาคเหนือ 883,635 ราย (ร้อยละ 23.4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2,437,146 ราย (ร้อยละ 64.5) และภาคใต้ 111,639 ราย (ร้อยละ 3.0) เมื่อนับรวมสมาชิกทั้งครัวเรือน หมายความว่า (เมื่อ พ.ศ. 2553) มีประชากรที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าวทั่วประเทศ มากถึงราว 17 ล้านคน (สมพร อิศวิลานนท์, 2553: 1) หรือหนึ่งในสี่ของประชากรทั้งหมด ชาวนาจึงเป็นกลุ่มผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งใหญ่ที่สุดของสังคม (เสาวณี จันทะพงษ์ และ ดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์, 2555: 2) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับข้าวจึงส่งผลกระทบต่อผลการเลือกตั้ง (Poramacom, 2014: 201) สามารถอธิบายว่าเพราะเหตุใด ส่วนมากของชาวนาจึงให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็งต่อพรรคการเมืองซึ่งรณรงค์ว่าจะรับจำนำข้าวทุกเม็ด (Ineichen, 2014: 2) หรือแม้แต่กลายเป็นปัญหาทางการเมืองที่มีแรงลัทธิรัฐมนตรี กระทั่งรัฐบาลได้ (อัมมาร สยามวาลา และ วิโรจน์ ณ ระนอง, 2533: 1)

“ความเป็นเมือง” ของ “ราคาข้าว”

ดังที่ได้กล่าวมาก่อนแล้วว่า เป็นระยะเวลากว่าศตวรรษ ที่ผลผลิตข้าวของไทยจำนวนมากใช้เพื่อการส่งออก (กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2537: 104) กอปรกับการที่สังคมไทยได้เชื่อมต่อนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก (สมพร อิศวิลานนท์, 2550: 8) การเคลื่อนไหวของราคาข้าวสารในตลาดต่างประเทศ จึงมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือกในประเทศของไทย ผ่านทางกลไกราคา (สมพร อิศวิลานนท์, 2552: 37) การศึกษาเรื่อง “แบบจำลองการตลาดข้าวของไทย” โดย ฝ่ายวิจัยสินค้าเกษตรกรรมที่ 3 กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2529) อธิบายไว้ว่า

“ราคาข้าวเปลือกเจ้า 5% ที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่งข้าวสารเจ้า 5% ในตลาดกรุงเทพฯ และราคาส่งออกข้าวสารเจ้า 5% มีแนวโน้มขึ้นลงในทางเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากราคาภายในประเทศ คือ ราคาที่เกษตรกรขายได้ และราคาขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ จะคล้อยตามราคาส่งออก ผู้ส่งออกจะเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในการกำหนดราคาส่งออกซึ่งมักจะขึ้นลงตามราคาในตลาดโลกด้วย”

สอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง “การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยสาเหตุที่มีต่อความเคลื่อนไหวของราคาข้าวภายในประเทศ” โดย ทองสุข ดิยะชัยพานิช (2527) และ “การศึกษาโครงสร้างอุปสงค์และอุปทานข้าว ของประเทศไทย” โดย กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2529) รวมถึง บทความวิจัย เรื่อง “(ความไร้) อำนาจของรัฐในยุคโลกาภิวัตน์: ข้อเสนอเชิงประจักษ์ว่าด้วยการกำหนดราคาข้าวเปลือกภายในประเทศของไทย” โดย กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ, ธนพร ศรี

ยาบูล และ สุตารัตน์ รอดบุญส่ง (2554) ที่ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงเพิ่มเติมด้วยว่า ราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนการผลิตข้าวแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี ด้วยเหตุที่ข้าวเป็นสินค้าที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองอย่างใกล้ชิด วรรณา เลี้ยววาริณ (2524: 13, 15) ยกตัวอย่างว่า ราคาข้าวและปริมาณข้าวส่งออกจะมีผลกระทบไม่เพียงต่อรายได้ประชาชาติและปริมาณข้าวบริโภคภายในประเทศเท่านั้น ยังส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลอีกด้วย เป็นเหตุให้รัฐบาลจำต้องเข้าดำเนินการทั้งในแง่การวางนโยบายและมาตรการทางการค้าให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและการเมืองในขณะนั้นๆ ทำให้ลักษณะการค้าข้าวส่งออกของไทยต้องอยู่ในความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างเอกชนกับรัฐบาล แทนที่จะปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเองตามหลักการของการค้าเสรีทั่วไปมาโดยตลอด นอกจากนี้เพื่อป้องกันมิให้ชาวนาถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางหรือโรงสี (อัมมาร สยามวาลา และ นิพนธ์ พัวพงศกร, 2552: 3) สามารถขายข้าวได้ในราคาสูงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ บริหารปริมาณข้าวให้เพียงพอกับการบริโภคภายในประเทศ และส่งออกให้ได้ปริมาณมากที่สุด (กองวางแผนที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2529: 12) แล้ว Ammar Siamwalla (1975: 233) ยังขยายความความยุ่งยากนี้ไว้อีกว่า ด้วยเหตุที่ผู้กำหนดนโยบายต้องมั่นใจว่าส่วนเกินที่เกิดขึ้นจะเหมาะสมทั้งต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค รัฐบาล และผู้ซื้อในต่างประเทศ การสร้างความสมดุลของผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมกันนี้ ไม่สามารถจัดการให้เกิดขึ้นได้ด้วยเครื่องมือทางเศรษฐกิจ แต่เป็นไปได้ด้วยเครื่องมือทางการเมือง

บทความวิจัย เรื่อง “นโยบาย “ประชานิยม” กับการสร้าง/ลด “ความเหลื่อมล้ำ” และ “ความไม่เป็นธรรม” ทางเศรษฐกิจ: ข้อเสนอเชิงประจักษ์ว่าด้วยการแบ่งสรรผลประโยชน์ในธุรกิจค้าข้าวของไทย” โดย กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ, ธนพร ศรียาบูล และ ชยการ ภมรมาศ (2555) นับเป็นความพยายามล่าสุด (ก่อนหน้านั้น อาทิ นิพนธ์ พัวพงศกร และ จิตรกร จารุพงษ์ (2553)) ในการทำความเข้าใจ “ความเป็นการเมือง” ของ “ราคาข้าว” โดยวิเคราะห์ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวสารในตลาดโลกทุกๆ 1 บาท ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย เกษตรกรผู้ปลูกข้าว โรงสี และผู้ส่งออก จะได้รับส่วนแบ่งกันฝ่ายละเท่าใด ทั้งก่อนและหลังการนํานโยบายประชานิยม กล่าวคือ การรับจำนำข้าวเปลือก มาใช้เมื่อต้นปี พ.ศ. 2551 และอีกครั้งเมื่อปลายปี พ.ศ. 2554 และการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว เมื่อปลายปี พ.ศ. 2552 ตามลำดับ

คำถามของการวิจัย

แม้ กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ, ธนพร ศรียาบูล และ สุตารัตน์ รอดบุญส่ง (2554) จะพยายามชี้ไว้ว่า ราคาข้าวสารในตลาดโลกมีอิทธิพลต่อราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ชนิดข้าว 5% มากกว่าอิทธิพลของราคานโยบายของรัฐบาล ถึง 4.78 เท่า กระทั่งนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า โลกในยุคโลกาภิวัตน์นั้น อำนาจของรัฐแทบจะไม่เหลืออยู่จริง ทว่า ด้วยเหตุที่ข้าวถือเป็นสินค้าทางการเมือง เกี่ยวพันกับผู้มีส่วนได้เสียเลือกตั้งกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศ รัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการแทรกแซงอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อปกป้องมิให้ตลาดโลกส่งอิทธิพลเข้ามากำหนดราคาข้าวภายในได้ คำถามของการวิจัยนี้ประการแรก จึงเกี่ยวกับประสิทธิผลของนโยบายภาครัฐ กรณีนี้ได้แก่ การรับจำนำ

ข้าวเปลือก และการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในการลดอิทธิพลของตลาดโลกต่อการกำหนดราคาข้าวภายในประเทศลง

ประการที่สอง นอกจากการวิจัยนี้ จะขยายความคำถามในการวิจัยของ กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ, ธนพร ศรียากุล และ ชยงการ ภมรมาศ (2555) เกี่ยวกับความเป็นเมืองของราคาข้าว ในฐานะที่เป็นการแบ่งสรรผลประโยชน์อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของราคา ในมิติของช่วงเวลา จากเดิมคือ เดือนเมษายน พ.ศ.2554 เป็นเดือนเมษายน พ.ศ.2557 ให้ครอบคลุมถึงระยะเวลาที่รัฐบาล นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นำนโยบายรับจำนำข้าวทุกเม็ด ในราคา 15,000 บาท ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง (นิพนธ์ พัวพงศกร, กัมพล ปันตะแก้ว, ชมพูนุช นันทจิต, ดนพ อรุณคง และ จิรัฐ เจนพึ้งพร, 2557: 1-1; Forssell, 2008: 35; Inoue, Okae and Akashi, 2015: 4) มาใช้แล้ว การวิจัยนี้ยังมีคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นเมืองของราคาข้าว ในฐานะที่เป็นการแบ่งปันความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาข้าวในตลาดโลก ซึ่งนอกจากจะเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่เกษตรกรต้องเผชิญแล้ว ยังได้รับการยอมรับว่าเป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการกำหนดนโยบายเพื่อแทรกแซงราคาข้าวด้วย (นรินทร์ เชวงนิรันดร์, 2554: 1-2; เสาวณี จันทะพงษ์ และ ดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์, 2555: 7) ว่าด้วยการใช้เครื่องมือทางการเมืองที่แตกต่างกันนั้น ได้ก่อให้เกิดการแบ่งปันทั้งผลประโยชน์และความเสี่ยงดังกล่าว ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจค้าข้าวของประเทศไทย ได้แก่ ผู้ส่งออก, โรงสี และชาวนา ในลักษณะใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ประสิทธิผลของนโยบายประชานิยม กล่าวคือการรับจำนำข้าวเปลือก และการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในการลดอิทธิพลของตลาดโลกต่อการกำหนดราคาข้าวภายในประเทศ และ 2) วิเคราะห์ความเป็นเมืองของราคาข้าว ในการแบ่งปันผลประโยชน์รวมถึงความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาข้าว ในธุรกิจค้าข้าวของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งออก, โรงสี และชาวนา

ระเบียบวิธีการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา ของราคาข้าวสารส่งออก, ราคาข้าวสารในประเทศ และราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ใน 2 ช่วงเวลา ได้แก่

1) ก่อนน่านโยบายประชานิยมมาใช้ โดยใช้ข้อมูลเป็นรายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2543 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2551 รวม 99 เดือน

2) ระหว่างนโยบายประชานิยมมาใช้ โดยใช้ข้อมูลเป็นรายสัปดาห์ ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2551 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2557 รวม 302 สัปดาห์ ทั้งนี้ สามารถจำแนกตามชุดนโยบายออกเป็น 3 ช่วงเวลาย่อย ได้แก่

2.1) นโยบายรับจ้มนำข้าวเปลือก ระยะที่ 1 ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2551 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 รวม 57 สัปดาห์

2.2) นโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554 รวม 110 สัปดาห์

2.3) นโยบายรับจ้มนำข้าวเปลือก ระยะที่ 2 ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2557 รวม 135 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วย การวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ราคาข้าวสารส่งออก, ราคาข้าวสารภายในประเทศ และราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) ด้วยวิธีของ Dickey และ Fuller (1979) พบว่าข้อมูลอนุกรมเวลาข้างต้นเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีลักษณะไม่นิ่ง (Non-stationary) ผู้วิจัยจึงทดสอบซ้ำด้วยการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test) ด้วยวิธีของ Johansen (1991)

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังใช้การทดสอบสถิติที (t-Statistics) ซึ่งมีการคำนวณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์โดยคำนึงถึงปัญหาความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity) และอัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation) ด้วยวิธีของ Newey และ West (1987) แล้ว เพื่อทดสอบการส่งผ่านผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวในแต่ละขั้นตอนจากราคาข้าวสารส่งออก สู่ราคาข้าวสารภายในประเทศ และราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ตามลำดับ

ผลการวิจัย

ประสิทธิผลของนโยบายประชานิยมในการลดอิทธิพลของตลาดโลกต่อการกำหนดราคาข้าวภายในประเทศ

การวิเคราะห์ถดถอยราคาข้าวสารส่งออกกับราคาข้าวสารภายในประเทศ (ตารางที่ 1) และราคาข้าวสารภายในประเทศกับราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ (ตารางที่ 2) ก่อนน่านโยบายประชานิยมมาใช้ แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยที่การเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวสารส่งออกทุกๆ 1 บาท จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวสารภายในประเทศ 0.981695 บาท และการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวสารภายในประเทศทุกๆ 1 บาท จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ 0.597441 บาท ด้วย

ตารางที่ 1: การวิเคราะห์ถดถอยราคาข้าวสารส่งออกกับราคาข้าวสารภายในประเทศ ก่อนนำนโยบายประชานิยมมาใช้

Dependent Variable: RICE		Method: Least Squares		
Sample: 1 99		Included observations: 99		
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 4.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-590.1670	259.2731	-2.276236	0.0250
EXPORT	0.981695	0.024741	39.67936	0.0000
R-squared	0.976075	Mean dependent var		9027.677
Adjusted R-squared	0.975828	S.D. dependent var		1871.105
S.E. of regression	290.9075	Akaike info criterion		14.20388
Sum squared resid	8208836.	Schwarz criterion		14.25631
Log likelihood	-701.0922	Hannan-Quinn criter.		14.22509
F-statistic	3957.269	Durbin-Watson stat		0.882387
Prob (F-statistic)	0.000000			

ตารางที่ 2: การวิเคราะห์ถดถอยราคาข้าวสารภายในประเทศกับราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ก่อนนำนโยบายประชานิยมมาใช้

Dependent Variable: PADDY		Method: Least Squares		
Sample: 1 99		Included observations: 99		
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 4.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	39.32253	104.9029	0.374847	0.7086
RICE	0.597441	0.011408	52.37062	0.0000
R-squared	0.981479	Mean dependent var		5432.828
Adjusted R-squared	0.981288	S.D. dependent var		1128.373
S.E. of regression	154.3525	Akaike info criterion		12.93635
Sum squared resid	2310995.	Schwarz criterion		12.98878
Log likelihood	-638.3493	Hannan-Quinn criter.		12.95756
F-statistic	5140.265	Durbin-Watson stat		0.902043
Prob (F-statistic)	0.000000			

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ถดถอยราคาข้าวสารส่งออกกับราคาข้าวสารภายในประเทศ (ตารางที่ 3) และราคาข้าวสารภายในประเทศกับราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ (ตารางที่ 4) ระหว่างนำนโยบายประชานิยมมาใช้ แสดงให้เห็นเช่นเดียวกันว่ามันมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยที่การเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวสารส่งออกทุกๆ 1 บาท จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวสารภายในประเทศ 0.850860 บาท และการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวสารภายในประเทศทุกๆ 1 บาท จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ 0.382423 บาท ด้วย

หมายความว่า ภายหลังจากการนำนโยบายประชานิยมมาใช้ อิทธิพลของราคาข้าวสารส่งออกต่อราคาข้าวสารภายในประเทศ ลดลงจาก 0.981695 เหลือเพียง 0.850860 คิดเป็นประมาณ ร้อยละ 13.33 เช่นเดียวกับอิทธิพลของราคาข้าวสารภายในประเทศต่อราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ที่ก็ลดลงจาก 0.597441 เหลือเพียง 0.382423 คิดเป็นประมาณ ร้อยละ 35.99 ด้วย

ตารางที่ 3: การวิเคราะห์ถดถอยราคาข้าวสารส่งออกกับราคาข้าวสารภายในประเทศ ระหว่างนำนโยบายประชานิยมมาใช้

Dependent Variable: RICE		Method: Least Squares		
Sample: 1 302		Included observations: 302		
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 6.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1259.900	503.2252	2.503651	0.0128
EXPORT	0.850860	0.030286	28.09411	0.0000
R-squared	0.960657	Mean dependent var		16502.78
Adjusted R-squared	0.960526	S.D. dependent var		3137.128
S.E. of regression	623.2861	Akaike info criterion		15.71449
Sum squared resid	1.17E+08	Schwarz criterion		15.73906
Log likelihood	-2370.888	Hannan-Quinn criter.		15.72432
F-statistic	7325.283	Durbin-Watson stat		0.435574
Prob (F-statistic)	0.000000			

ตารางที่ 4: การวิเคราะห์ถดถอยราคาข้าวสารภายในประเทศกับราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ระหว่างนำนโยบายประชานิยมมาใช้

Dependent Variable: PADDY		Method: Least Squares		
Sample: 1 302		Included observations: 302		
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 6.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	3506.965	417.4315	8.401295	0.0000
RICE	0.382423	0.024725	15.46712	0.0000
R-squared	0.735617	Mean dependent var		9818.016
Adjusted R-squared	0.734736	S.D. dependent var		1398.784
S.E. of regression	720.4270	Akaike info criterion		16.00417
Sum squared resid	1.56E+08	Schwarz criterion		16.02874
Log likelihood	-2414.629	Hannan-Quinn criter.		16.01400
F-statistic	834.7182	Durbin-Watson stat		0.300292
Prob (F-statistic)	0.000000			

ความเป็นการเมืองของราคาข้าว ในการแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาข้าว ในธุรกิจค้าข้าวของประเทศไทย

ก่อนหน้านโยบายประชานิยมมาใช้ เมื่อพิจารณาถึงความเป็นการเมืองของราคาข้าว ในการแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาข้าว ในธุรกิจค้าข้าวของประเทศไทย ก่อนหน้านโยบายประชานิยมมาใช้ พบว่า ภายหลังจากการคำนวณอัตราการสีแปรสภาพจากข้าวเปลือกไปเป็นข้าวสาร ที่ 1.67 ต่อ 1 ผู้ส่งออกได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 1.8305 $((1-0.981695) \times 100)$ ขณะที่โรงสีและชาวนาได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 0.2232 $((0.981695-0.979463) \times 100)$ และ 97.9463 $(0.981695 \times 0.597441 \times 1.67 \times 100)$ ตามลำดับ (ตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2)

ระหว่างน่านโยบายประชานิยมมาใช้ พบว่า ภายหลังจากการคำนวณอัตราการสีแปรสภาพจากข้าวเปลือกไปเป็นข้าวสาร ที่ 1.67 ต่อ 1 ระหว่างน่านโยบายประชานิยมมาใช้ ผู้ส่งออกได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 14.9140 $((1-0.850860) \times 100)$ ขณะที่โรงสีและชาวนาได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 30.7461 $((0.850860-0.543399) \times 100)$ และ 54.3399 $(0.850860 \times 0.382423 \times 1.67 \times 100)$ ตามลำดับ (ตารางที่ 3 และ ตารางที่ 4) ทั้งนี้ สามารถจำแนกตามชุดนโยบายออกเป็น 3 ห้วงเวลาย่อย ได้แก่

นโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 1 พบว่า ภายหลังจากการคำนวณอัตราการสีแปรสภาพจากข้าวเปลือกไปเป็นข้าวสาร ที่ 1.67 ต่อ 1 ระหว่างน่านโยบายประชานิยมมาใช้ ห้วงนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกระยะที่ 1 ผู้ส่งออกได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 9.9003 $((1-0.900997) \times 100)$ ขณะที่โรงสีและชาวนาได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 27.1575 $((0.900997-0.629422) \times 100)$ และ 62.9422 $(0.900997 \times 0.418314 \times 1.67 \times 100)$ ตามลำดับ (ตารางที่ 5 และ ตารางที่ 6)

ตารางที่ 5: การวิเคราะห์หัตถดอยราคาข้าวสารส่งออกกับราคาข้าวสารภายในประเทศ ระหว่างน่านโยบายประชานิยมมาใช้ ห้วงนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกระยะที่ 1

Dependent Variable: RICE		Method: Least Squares		
Sample: 1 57		Included observations: 57		
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 4.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-188.6648	1155.703	-0.163247	0.8709
EXPORT	0.900997	0.053447	16.85783	0.0000
R-squared	0.913166	Mean dependent var		21093.86
Adjusted R-squared	0.911588	S.D. dependent var		3686.966
S.E. of regression	1096.291	Akaike info criterion		16.87171
Sum squared resid	66101994	Schwarz criterion		16.94340
Log likelihood	-478.8438	Hannan-Quinn criter.		16.89957
F-statistic	578.3948	Durbin-Watson stat		0.523964
Prob (F-statistic)	0.000000			

ตารางที่ 6: การวิเคราะห์ถดถอยราคาข้าวสารภายในประเทศกับราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ระหว่างนโยบายประชานิยมมาใช้ ห่วงนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกระยะที่ 1

Dependent Variable: PADDY		Method: Least Squares		
Sample: 1 57		Included observations: 57		
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 4.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	2246.326	728.4745	3.083603	0.0032
RICE	0.418314	0.035720	11.71102	0.0000
R-squared	0.859854	Mean dependent var		11070.18
Adjusted R-squared	0.857306	S.D. dependent var		1663.255
S.E. of regression	628.2916	Akaike info criterion		15.75834
Sum squared resid	21711271	Schwarz criterion		15.83003
Log likelihood	-447.1128	Hannan-Quinn criter.		15.78620
F-statistic	337.4488	Durbin-Watson stat		1.110347
Prob (F-statistic)	0.000000			

นโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว พบว่า ภายหลังจากการคำนวณอัตราการสีแปรสภาพจากข้าวเปลือกไปเป็นข้าวสาร ที่ 1.67 ต่อ 1 ระหว่างนโยบายประชานิยมมาใช้ ห่วงนโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ผู้ส่งออกได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 13.5071 $((1-0.864929) \times 100)$ ขณะที่โรงสีและชาวนาได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 6.1679 $((0.864929-0.803250) \times 100)$ และ 80.3250 $(0.864929 \times 0.556101 \times 1.67 \times 100)$ ตามลำดับ (ตารางที่ 7 และ ตารางที่ 8)

นโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 2 พบว่า ภายหลังจากการคำนวณอัตราการสีแปรสภาพจากข้าวเปลือกไปเป็นข้าวสาร ที่ 1.67 ต่อ 1 ระหว่างนโยบายประชานิยมมาใช้ ห่วงนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกระยะที่ 2 ผู้ส่งออกได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 5.0864 $((1-0.949136) \times 100)$ ขณะที่โรงสีและชาวนาได้รับส่วนแบ่ง ร้อยละ 15.0578 $((0.949136-0.798558) \times 100)$ และ 79.8558 $(0.949136 \times 0.503804 \times 1.67 \times 100)$ ตามลำดับ (ตารางที่ 9 และ ตารางที่ 10)

ตารางที่ 7: การวิเคราะห์ถดถอยราคาข้าวสารส่งออกกับราคาข้าวสารภายในประเทศ ระหว่างนโยบายประชานิยมมาใช้ ห้วงนโยบายนการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

Dependent Variable: RICE		Method: Least Squares		
Sample: 1 110		Included observations: 110		
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 5.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	800.4778	376.2313	2.127622	0.0356
EXPORT	0.864929	0.022349	38.70089	0.0000
R-squared	0.958639	Mean dependent var		14955.27
Adjusted R-squared	0.958256	S.D. dependent var		1491.858
S.E. of regression	304.8065	Akaike info criterion		14.29525
Sum squared resid	10033959	Schwarz criterion		14.34435
Log likelihood	-784.2385	Hannan-Quinn criter.		14.31516
F-statistic	2503.156	Durbin-Watson stat		0.882097
Prob (F-statistic)	0.000000			

ตารางที่ 8: การวิเคราะห์ถดถอยราคาข้าวสารภายในประเทศกับราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ระหว่างนโยบายประชานิยมมาใช้ ห้วงนโยบายนการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

Dependent Variable: PADDY			Method: Least Squares	
Sample: 1 110			Included observations: 110	
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 5.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	602.5277	456.7399	1.319192	0.1899
RICE	0.556101	0.030349	18.32329	0.0000
R-squared	0.767297	Mean dependent var		8919.170
Adjusted R-squared	0.765143	S.D. dependent var		947.1075
S.E. of regression	458.9879	Akaike info criterion		15.11394
Sum squared resid	22752348	Schwarz criterion		15.16304
Log likelihood	-829.2667	Hannan-Quinn criter.		15.13385
F-statistic	356.1118	Durbin-Watson stat		0.549374
Prob (F-statistic)	0.000000			

ตารางที่ 9: การวิเคราะห์หัตถถอยราคาข้าวสารส่งออกกับราคาข้าวสารภายในประเทศ ระหว่างนโยบายประชานิยมมาใช้ ห้วงนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกระยะที่ 2

Dependent Variable: RICE			Method: Least Squares	
Sample: 1 135			Included observations: 135	
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 5.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-89.63559	424.4195	-0.211196	0.8331
EXPORT	0.949136	0.025800	36.78815	0.0000
R-squared	0.972378	Mean dependent var		15825.26
Adjusted R-squared	0.972170	S.D. dependent var		1794.742
S.E. of regression	299.4023	Akaike info criterion		14.25616
Sum squared resid	11922354	Schwarz criterion		14.29920
Log likelihood	-960.2906	Hannan-Quinn criter.		14.27365
F-statistic	4682.023	Durbin-Watson stat		0.766391
Prob (F-statistic)	0.000000			

ตารางที่ 10: การวิเคราะห์หัตถถอยราคาข้าวสารภายในประเทศกับราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ ระหว่างนโยบายประชานิยมมาใช้ ห้วงนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกระยะที่ 2

Dependent Variable: PADDY			Method: Least Squares	
Sample: 1 135			Included observations: 135	
HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 5.0000)				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	2048.897	873.7336	2.344990	0.0205
RICE	0.503804	0.055800	9.028682	0.0000
R-squared	0.718872	Mean dependent var		10021.72
Adjusted R-squared	0.716758	S.D. dependent var		1066.443
S.E. of regression	567.5663	Akaike info criterion		15.53530
Sum squared resid	42843487	Schwarz criterion		15.57834
Log likelihood	-1046.632	Hannan-Quinn criter.		15.55279
F-statistic	340.0933	Durbin-Watson stat		0.169431
Prob (F-statistic)	0.000000			

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

กล่าวโดยสรุป นอกจากราคาข้าวสารส่งออก, ราคาข้าวสารภายในประเทศ และราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ จะมีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับงานวิจัยจำนวนมาก อาทิ ณชภัทร พิษณุมธุรม์ (2558); Chulaphan, Jatuporn, Chen and Jierwiriypant (2012); Poramacom (2014); Sahavacharin and Srinon (2016) แล้ว นโยบายประชานิยมยังมีประสิทธิผลในการลดอิทธิพลของ

ตลาดโลกต่อการกำหนดราคาข้าวสารภายในประเทศ ประมาณ ร้อยละ 13.33 รวมถึงลดอิทธิพลในการส่งผ่านราคาไปสู่ราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ อีกประมาณ ร้อยละ 35.99 ด้วยจริง ดังนั้น หากพิจารณาข้าวในฐานะที่เป็นสินค้าทางการเมือง มิใช่แค่สินค้าทางการเกษตรปกติ การสรุปผลการวิจัยโดยมิทันได้พิจารณาถึงความเปราะบางเป็นพิเศษในทางเศรษฐกิจและการเมือง โดย กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ, ธนพร ศรียากุล และ สุรารัตน์ รอดบุญส่ง (2554) ซึ่งเคยชี้ไว้ว่า แม้ราคานโยบายของรัฐบาลจะมีความสัมพันธ์ และคั่งค้างอยู่กับราคาข้าวสารในตลาดโลก ประมาณร้อยละ 27 แต่ราคานโยบายของรัฐบาลก็มีอิทธิพลต่อราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ น้อยกว่าอิทธิพลของราคาข้าวสารในตลาดโลกอยู่มาก นโยบายของรัฐบาลในการแทรกแซงราคาข้าวจึงเป็นสิ่งที่ไม่สมเหตุสมผล อาจจำเป็นต้องได้รับการทบทวนและถกเถียงกันอย่างรอบคอบอีกครั้ง เนื่องจากนโยบายประชานิยมของรัฐบาลในการเข้าแทรกแซงราคาในห้วงเวลาที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จในการทำหน้าที่ของมันในอีกมิติหนึ่ง กล่าวคือสามารถแสดงบทบาทในการลดอิทธิพลของตลาดโลก และปกป้องตลาดภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับความเป็นการเมืองของราคาข้าว ในการแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาข้าว ในธุรกิจค้าข้าวของประเทศไทย ระหว่างผู้ส่งออก, โรงสี และชาวนา โดยสรุป พบว่าในแต่ละห้วงเวลามีโครงสร้างที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ก่อนหน้านโยบายประชานิยมมาใช้ ได้แก่ 1.8305 : 0.2232 : 97.9463 และระหว่างนายนโยบายประชานิยมมาใช้ ได้แก่ 14.9140 : 30.7461 : 54.3399 ทั้งนี้ ชุดนโยบายประชานิยมที่แตกต่างกัน ยังก่อให้เกิดการแบ่งปันในลักษณะที่แตกต่างกันด้วย กล่าวคือ นโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 1 9.9003 : 27.15753 : 62.9422 นโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว 13.5071 : 6.1679 : 80.3250 และนโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 2 5.0864 : 15.0578 : 79.8558 (ตารางที่ 11)

แม้จะไม่สอดคล้องกันนักกับ นรินทร์ เชนนินันตร์ (2554: 19-20) ที่ชี้ว่าการใช้นโยบายรับจำนำข้าวเปลือกเข้าแทรกแซงราคาข้าวของรัฐบาล ส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกในเชิงลบ, โรงสีทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวนาในเชิงบวก เนื่องจากผลจากนโยบายทำให้ราคาข้าวมีแนวโน้มสูงขึ้น เพราะการวิจัยนี้พบว่า ผลจากการใช้เครื่องมือทางการเมืองที่แตกต่างกันนี้ในการแบ่งปัน ทำให้สัดส่วนผลประโยชน์ของชาวนาลดลงจาก ร้อยละ 97.9463 เหลือเพียง ร้อยละ 62.9422 และ 79.8558 ในห้วงระยะเวลาของนโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ตามลำดับ เท่าแต่สอดคล้องกับ นิพนธ์ พัวพงศกร (2551 อ้างใน กันตพงศ์ หงส์ไธสง และ พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, 2556: 1306) ที่ชี้ว่า โรงสีได้ประโยชน์จากโครงการดังกล่าว โดยการวิจัยนี้พบว่า มีสัดส่วนเพิ่มจากร้อยละ 0.2232 ก่อนหน้านโยบายมาใช้ในทั้ง 2 ระยะ เป็น ร้อยละ 27.1575 และ 15.0578 ตามลำดับ

ตารางที่ 11: การแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาข้าว ในธุรกิจค้าข้าวของประเทศไทย

	การแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยง ในธุรกิจค้าข้าวของประเทศไทย		
	ผู้ส่งออก	โรงสี	ชาวนา
ก่อนนำนโยบายประชานิยมมาใช้	1.8305	0.2232	97.9463
ระหว่างนำนโยบายประชานิยมมาใช้	14.9140	30.7461	54.3399
- นโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 1	9.9003	27.1575	62.9422
- นโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว	13.5071	6.1679	80.3250
- นโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 2	5.0864	15.0578	79.8558

อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่แต่ไหนแต่ไรมา การเคลื่อนไหวของราคาข้าวมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล เพราะข้าวเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่มีรอบการผลิตค่อนข้างเป็นฤดูกาล (สมพร อิศวิลานนท์, 2553: 25) เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวอุปทานในตลาดจะมีมาก ราคาจึงตกต่ำ เมื่อพ้นฤดูเก็บเกี่ยวไปแล้วระยะหนึ่ง ราคาจะค่อยๆ ปรับตัวสูงขึ้น เพราะอุปทานเริ่มปรับตัวลดลง (ผ่ายวิจิตรสินคำ เกษตรกรรมที่ 3 กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2529: 27; นรินทร์ เขวงนิรันดร์, 2554: 14) พิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ห่วงก่อนนำนโยบายประชานิยมมาใช้ อาจกล่าวได้ว่าชาวนาเป็นผู้ได้รับสัดส่วนของผลประโยชน์มากที่สุด ทว่าด้วยข้อเท็จจริงของการค้าข้าวซึ่งดำรงอยู่มาแล้วอย่างน้อยที่สุดเท่าที่พอจะสืบค้นย้อนกลับไปได้ กว่า 6 ทศวรรษ กระทั่งปัจจุบัน (วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และ สุวัจน์ เพชรรัตน์, 2559: 195) ว่าชาวนาจะขายข้าวทันทีหลังจากที่เก็บเกี่ยวเสร็จ ข้าวเปลือกนานปีส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดจะถูกขายภายในเดือนมกราคม-เมษายน (ไชยงค์ ชูชาติ และ โสภิต ทองปาน, 2503: 107-108) เป็นเหตุให้รัฐบาลขณะนั้นพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการจัดตั้งองค์การคลังสินค้า (อคส.) ขึ้นเมื่อ พ.ศ.2498 เพื่อทำหน้าที่ในการออกไปรับซื้อและรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว⁴ (สมพร อิศวิลานนท์, 2552: 50) หมายความว่าสัดส่วนที่ชาวนาได้รับไปมากที่สุด ในขณะที่ขายข้าวเปลือกของตน แท้ที่จริงคือความเสี่ยงอันเกิดจากความผันผวนของราคาตามฤดูกาล ก่อนนำนโยบายประชานิยมมาใช้ ชาวนาจึงเป็นผู้แบกรับความเสี่ยงนั้นไว้แทบทั้งหมด (ร้อยละ 97.9463) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงราคาข้าวตกต่ำ ส่วนโรงสีและผู้ส่งออก แม้จะได้รับส่วนแบ่งดังกล่าวค่อนข้างน้อย หากแต่สามารถขายข้าวของตนในช่วงที่ราคาข้าวปรับตัวสูงขึ้นแล้ว

การนำนโยบายประชานิยมมาใช้ จึงมีความเป็นการเมืองอย่างยิ่ง ตามที่ Siamwalla (1975: 233) กล่าวไว้ ในฐานะการสร้างสมดุลของผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมกันนี้เสียใหม่ จากเดิมที่

⁴ แต่มิได้ดำเนินการในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง จนถึง พ.ศ. 2503 รัฐบาลจึงจัดตั้งคณะกรรมการสำรองข้าว ขึ้นเพื่อให้ทำหน้าที่รับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาในจังหวัดที่มีการร้องเรียนว่าราคาข้าวเปลือกตกต่ำ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวค่อนข้างอยู่ในขอบเขตจำกัด เพราะรัฐบาลจัดเงินหมุนเวียนในการดำเนินงานให้ในจำนวนจำกัด (หน่วยวิจัยธุรกิจเกษตร, 2549 อ้างใน สมพร อิศวิลานนท์, 2552: 50)

สัดส่วนของความเสียหายอันเกิดจากความผันผวนของราคาแทบทั้งหมดจะถูกส่งผ่านไปสู่ชาวนาโดยตรง⁵ ให้กระจายออกไปสู่โรงสีและผู้ส่งออกมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่เมื่อโรงสีและผู้ส่งออกสามารถขายข้าวสารของตน ในช่วงขาขึ้นของราคาข้าวตามฤดูกาล สัดส่วนที่โรงสีและผู้ส่งออกได้รับไปจึงเป็นผลประโยชน์มากกว่าความเสี่ยง ด้วยการใช้เครื่องมือทางการเมืองนี้ โรงสีและผู้ส่งออกจึงได้รับผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น จากเพียง ร้อยละ 0.2232 ปรับตัวขึ้นไปสูงสุดถึง ร้อยละ 27.1575 ในห้วงนโยบายรับจำนำข้าวเปลือก ระยะที่ 1 สำหรับโรงสี และจากเพียง ร้อยละ 1.8305 ปรับตัวขึ้นไปสูงสุดถึง ร้อยละ 13.5071 ในห้วงนโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ด้วยเหตุนี้ แม้การใช้นโยบายประชานิยมเข้าแทรกแซงราคาข้าวจะส่งผลให้ชาวนาจะมีรายได้สูงขึ้นบ้าง แต่ชาวนาก็ยังจัดเป็นกลุ่มอาชีพที่ยากจนที่สุด เนื่องจากการกระจายผลประโยชน์ในภาพรวม ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ชาวนาหลุดพ้นจากความยากจน (เสาวณี จันทะพงษ์ และ ดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์, 2555: 8-9) เหนือสิ่งอื่นใด คือยังไม่เป็นไปเพื่อลดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่ (กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ, ธนพร ศรียากุล และ ชยการ ภมรมาศ, 2555)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. แม้การวิจัยครั้งนี้ จะชี้ให้เห็นแล้วว่า นโยบายประชานิยม กล่าวคือทั้งการรับจำนำข้าวเปลือก และการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว สามารถลดอิทธิพลของตลาดโลกในการกำหนดราคาข้าวภายในประเทศได้จริง แต่ด้วยเหตุที่การนำนโยบายดังกล่าวมาใช้ นั้นหนึ่งสร้างภาระทางงบประมาณเป็นจำนวนมากให้เกิดขึ้น นำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในทางลบ การปรับปรุงหรือแสวงหาแนวทางใหม่ในการแทรกแซงราคาข้าวซึ่งก่อให้เกิดผลในการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง หรือมีความยั่งยืนยิ่งกว่า จำเป็นที่จะต้องได้รับการพิจารณา เช่น การปรับเปลี่ยนพื้นที่การทำนาที่ไม่เหมาะสมไปสู่การประกอบอาชีพอื่น รวมถึงการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวไปปลูกพืชที่หลากหลาย เพื่อลดอุปทานส่วนเกินในระยะเฉพาะสั้นและระยะกลาง
2. ในระยะยาว ด้วยเหตุที่การพฤติกรรมกรรมการจำหน่ายข้าวของชาวนา อย่างน้อยที่สุดกว่าครึ่ง ทศวรรษมาแล้ว เป็นการขายทันทีหลังจากที่เก็บเกี่ยวเสร็จ มาตรการชะลอการขายข้าวของชาวนาในลักษณะต่างๆ ที่แต่ละรัฐบาลที่ผ่านมายุบายนำมาใช้ อาทิ การจำนำยุงฉาง เพื่อให้ชาวนาสามารถเก็บข้าวไว้ขายได้ในระยะเวลาที่ราคาของข้าวเริ่มปรับตัวสูงขึ้น จึงเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่า ชาวนาในปัจจุบันไม่มียุงฉางในการเก็บข้าว รวมถึงกระบวนการในการเก็บข้าวไว้นั้นไม่สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานที่เป็นจริง การปรับเปลี่ยนอาชีพ หรืออย่างน้อยที่สุด ประเภทของพืชผลทางการเกษตร จึงจำเป็นที่จะต้องนำมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมต่อไป

⁵ ก่อนน่านโยบายประชานิยมมาใช้: ข้าวสารส่งออก 1 บาท -> ข้าวสารภายในประเทศ 0.981695 บาท -> ข้าวเปลือกภายในประเทศ 0.597441 บาท; หลังน่านโยบายประชานิยมมาใช้ ข้าวสารส่งออก 1 บาท -> ข้าวสารภายในประเทศ 0.850860 บาท (ลดลง ร้อยละ 13.33) -> ข้าวเปลือกภายในประเทศ 0.382423 บาท (ลดลง ร้อยละ 35.99)

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการศึกษาของชุดนโยบายประชานิยมไว้เพียงการนำเข้าข้าวเปลือก และการประกันรายได้เกษตรกร ยังไม่ครอบคลุมแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร ซึ่งมีลักษณะเป็นนโยบายประชานิยมเช่นเดียวกัน ในสมัย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรขยายระยะเวลาให้ครอบคลุม เพื่อให้เห็นในเชิงเปรียบเทียบทั้งในมิติของประสิทธิผลต่อการลดอิทธิพลของตลาดโลก และโครงสร้างการแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจ
2. นอกจากนั้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจข้าวของไทย จากชาวนา สุโรงสี และผู้ส่งออก โดยยังไม่ได้ให้ความสนใจกับผู้ประกอบการข้าวถุง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของการกำหนดนโยบายราคาข้าวของประเทศไทย การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรนำผู้ประกอบการข้าวถุงเข้ามาร่วมศึกษาด้วย

รายการอ้างอิง

- กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2529. **การศึกษาโครงสร้างอุปสงค์และอุปทานข้าว ของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.
- กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2537. **การผลิตและการตลาดข้าว**. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- กันตพงศ์ หงส์ไธสง และ พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. 2556. ผลกระทบของนโยบายนำเข้าข้าวต่อราคาและปริมาณการส่งออกข้าว. ใน **การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 14**. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1305-1314.
- กิตติศักดิ์ เจริมสิทธิประเสริฐ, ธนพร ศรียากุล และ ชยการ ภมรมาศ. 2555. นโยบาย “ประชานิยม” กับการสร้าง/ลด “ความเหลื่อมล้ำ” และ “ความไม่เป็นธรรม” ทางเศรษฐกิจ: ข้อเสนอเชิงประจักษ์ว่าด้วยการแบ่งสรรผลประโยชน์ในธุรกิจข้าวของไทย. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. ปีที่ 38. ฉบับที่ 1. 88-103.
- กิตติศักดิ์ เจริมสิทธิประเสริฐ, ธนพร ศรียากุล และ สุดารัตน์ รอดบุญส่ง. 2554. (ความไว้) อำนาจของรัฐในยุคโลกาภิวัตน์: ข้อเสนอเชิงประจักษ์ว่าด้วยการกำหนดราคาข้าวเปลือกภายในประเทศของไทย. **วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร**. ปีที่ 8. ฉบับที่ 1. 29-46.
- ไชยงค์ ชูชาติ และ โสภณ ทองปาน. 2503. **เศรษฐกิจการค้าข้าวของไทย**. พระนคร: แพร์พิทยา.
- ณชภัทร พิชญมุตม์. 2558. ผลของการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าต่อราคาสินค้าเกษตรไทยกรณีศึกษา: ข้าวขาว5%. **วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์**. ปีที่ 10. ฉบับที่ 1. 45-60.
- ทองสุข ดิยะชัยพานิช. 2527. **การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยสาเหตุที่มีต่อความเคลื่อนไหวของราคาข้าวภายในประเทศ**. วิทยานิพนธ์ สถิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิพนธ์ พัวพงศกร, กัมพล ปันตะแก้ว, ชมพูนุช นันทจิต, ดนพ อรุณคง และ จิรัฐ เจนพึ้งพร. 2557. การ
ทุจริตกรณีการศึกษา: โครงการรับจำนำข้าวทุกเม็ด. รายงานฉบับสมบูรณ์ สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิพนธ์ พัวพงศกร และ จิตกร จารุพงษ์. 2553. โครงการศึกษามาตรการแทรกแซงตลาดข้าวเพื่อ
ป้องกันการทุจริต. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริตแห่งชาติ.
- นรินทร์ เชวงนิรันดร์. 2554. การเคลื่อนไหวราคาข้าวภายใต้นโยบายของรัฐบาล.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.
- ฝ่ายวิจัยสินค้าเกษตรกรรมที่ 3 กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2529.
แบบจำลองการตลาดข้าวของไทย. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิจัยสินค้าเกษตรกรรมที่ 3 กอง
วิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- วรรณ เลี้ยววาริณ. 2524. การวิเคราะห์ระบบการตลาดของข้าวและบริษัทส่งข้าวออกของไทย.
วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และ สุวัจน์ เพชรรัตน์. 2559. ต้นทุนการผลิตและวิถีการตลาดข้าวของภาคใต้.
วารสารหาดใหญ่วิชาการ. ปีที่ 14. ฉบับที่ 2. 185-200.
- สมพร อิศวิลานนท์. 2550. การนำความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์เกษตรมาวิเคราะห์ปัญหาการเกษตร
ไทย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- สมพร อิศวิลานนท์. 2552. พลวัตเศรษฐกิจการผลิตข้าวไทย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชา
เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพร อิศวิลานนท์. 2553. ข้าวไทย: การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิตและช่องทางการ
กระจาย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2556. สำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2556 ทัวราชอาณาจักร. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และ ดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์. 2555. เจาะลึกการจัดการข้าวไทยในมิติการ
กระจายรายได้และประสิทธิภาพการผลิต. **Focused and Quick**. Issue. 77. 1-13.
- อัมมาร สยามวาลา และ นิพนธ์ พัวพงศกร. 2552. แนวทางใหม่ในการแทรกแซงราคาข้าว.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- อัมมาร สยามวาลา และ วิโรจน์ ณ ระนอง. 2533. ประมวลความรู้เรื่องข้าว. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- Chulaphan, W., Jatuporn, C., Chen, S. and Jierwiriapant, P. 2012. Casual Impact Price
Transmission of the Rice Market in Thailand. in W. Assawinchaichote, M. Hamza
(eds.). **Proceedings of the IASTED Asian Conference Modelling, Identification,
and Control (AsiaMIC 2012)**. Alberta: ACTA Press. 303-306.

- Dickey, D. and Fuller, W. 1979. Distribution of the Estimators for Autoregressive Time Series with a Unit Root. **Journal of the American Statistical Association**. Vol. 74. No. 366a. 427-431.
- Forssell, S. 2009. **Rice Price Policy in Thailand-Policy Making and Recent Developments**. Masters' Thesis. University of Lund.
- Ineichen, M. 2014. **A Populist Government Intervention and Its Social and Economic Impacts: The Case of the Rice Pledging Scheme in Thailand**. Zurich: NADEL.
- Inoue, S., Okae, T. and Akashi, K. 2015. Rice Policy Trends in Southeast Asian Countries: Thailand, Vietnam and Indonesia. **PRIMAFF Review**. Vol. 7. No. 66. 4-5.
- Johansen, S. 1991. Estimation and Hypothesis Testing of Cointegration Vectors in Gaussian Vector Autoregressive Models. **Econometrica**. Vol. 59. No. 6. 1551-1580.
- Kajisa, K. and Akiyama, T. 2004. **The Evolution of Rice Price Policies over Four Decades: Thailand, Indonesia, and the Philippines**. Tokyo: Foundation for Advanced Studies on International Development.
- Newey, W. and West, K. 1987. A Simple, Positive Semi-Definite, Heteroskedasticity and Autocorrelation Consistent Covariance Matrix. **Econometrica**. 55. 703-708.
- Poramacom, N. 2014. Rice Production, Prices and Related Policy in Thailand. **International Journal of Business and Social Science**. Vol. 5. No. 1. 201-210.
- Sahavacharin, N. and Srinon, R. 2016. The Influence of Price Transmission on Thai Hom Mali Rice Supply Chain. in S. Ao, O. Castillo, C. Douglas, D. Feng and A. Korsunsky (eds.). **Proceedings of the International MultiConference of Engineers and Computer Scientists 2016. Vol. II**. Hong Kong: International Association of Engineers. 918-925.
- Siamwalla, A. 1975. A History of Rice Policies in Thailand. **Food Research Institute Studies**. 14 (3): 233-249.
- Tsujii, H. 1982. **A Comparative Study of Food Policy in Rice Countries -- Taiwan, Thailand, and Japan**. Kyoto: Kyoto University.

เอกสารอ้างอิงจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (Translated Thai References)

- Bureau of Agricultural Economics Research, Office of Agricultural Economics. 1986. **Thailand's Rice Marketing Model**. Bangkok: Bureau of Agricultural Economics Research, Office of Agricultural Economics. (In Thai)

- Bureau of Agricultural Economics Research, Office of Agricultural Economics. 1994. **Rice Production and Marketing**. Bangkok: Bureau of Agricultural Economics Research, Office of Agricultural Economics. (In Thai)
- Chawengnirun, N. 2011. **Movement of Rice Price under Government Policies**. Bangkok: Bank of Agriculture and Agricultural Cooperatives Research Center. (In Thai)
- Chuchart, C. and Tongpan, S. 1960. **The Economics of Thailand's Rice Trade**. Phra Nakorn: Phraepittaya. (In Thai)
- Division of Land Use Planning, Land Development Department. 1986. **The Study of Demand and Supply Structures of Thai Rice**. Bangkok: Division of Land Use Planning, Land Development Department. (In Thai)
- Hongtaisong, K. and Kamnuansilp, P. 2013. Impacts of the Rice Mortgage Scheme on Export Price and Export Volume of Rice. **presented at the 14th Academic Seminar for the Graduate Research Presentation**. Khon Kaen: Khon Kaen University's Graduate School. 1305-1314. (In Thai)
- Isawilanon, S. 2007. **The Use of Agricultural Economics to Analyze Thailand's Agricultural Problems**. Bangkok: Faculty of Agricultural and Resource Economics, Kasetsart University. (In Thai)
- Isawilanon, S. 2009. **Dynamics of the Economy of Thailand's Rice Production**. Bangkok: Faculty of Agricultural and Resource Economics, Kasetsart University.
- Isawilanon, S. 2010. **Thai Rice: Changes in Structures of Production and Distribution Channels**. Bangkok: Knowledge Network Institute of Thailand. (In Thai)
- Jantapong, S. and Sirikanchanarak, D. 2012. "In-depth Looks in Thailand's Rice Management with Perspectives on Income Distribution and Productive Efficiency" **Focused and Quick**. Issue. 77. 1-13. (In Thai)
- Jermstittiparsert, K., Sriyakul, T. and Pamornmast, C. 2012. The "Populism" Policy and Building/Diminishing Economic "Inequality" and "Unfairness": Empirical Suggestion on Pork-Barrel in Thailand's Rice Trading Business. **Public Policy and Administration Research**. Vol. 2. No. 7. 21-31. (In Thai)
- Jermstittiparsert, K., Sriyakul, T. and Rodboonsong, S. 2013. Power(lessness) of the State in the Globalization Era: Empirical Proposals on Determination of Domestic Paddy Price in Thailand. **Asian Social Science**. Vol. 9. No. 17. 218-225. (In Thai)
- Kongrit, V. and Petcharat, S. 2016. Production Cost and Marketing Channels of Rice in the Southern Region of Thailand. **Academic Journal of Hatyai**. Vol. 14. No. 2. 185-200. (In Thai)

- Liaowarin, W. 1981. **Analysis of Thailand's Rice Marketing System and Rice-exporting Firms**. Dissertation for Master's Degree in Economics, Thammasat University. (In Thai)
- Na Ranong, W. and Chormaitong, T. 1987. **Rice Consumption Behaviors in Bangkok Area**. Bangkok: Research Promotion Committee. NIDA. (In Thai)
- National Statistics Office. 2013. **National Agricultural Census, B. E. 2556 (A.D. 2013)**. Bangkok: National Statistics Office. (In Thai)
- Netayarak, P. 2007. **Agricultural Economics**. Bangkok: Thammasat University Publishing. (In Thai)
- Pitchayamahut, N. 2015. Effects of Future Trades on the Price of Thailand's Agricultural Products: Case Study of Five-percent Broken White Rice. **Burapa Paritat Journal of College of Commerce**. Vol. 10. No. 1. 45-60. (In Thai)
- Puapongsakorn, N. and Jarupong, J. 2009. **Study of Intervention in Rice Market for Prevention of Frauds**. Bangkok: National Anti-Corruption Commission. (In Thai)
- Puapongsakorn, N., Pantagua, K., Nantajit, C., Arunkong, D., and Janepeungporn, J. 2014. **Case Study of Frauds: Rice Mortgage Scheme on Every Grain of Rice**. Complete Report. Thailand Research Fund. (In Thai)
- Siamwalla, A. and Puapongsakorn, N. 2009. **New Ways in the Intervention in Rice Price**. Bangkok: Thailand Development Research Institute. (In Thai)
- Siamwalla, A. and Na Ranong, W. 1990. **Synthesis of Knowledge on Rice**. Bangkok: Bangkok: Thailand Development Research Institute. (In Thai)
- Tiyachaipanich, T. 1984. **Statistical Analysis to Establish the Relationship Level among the Factors Influencing the Movement of Domestic Rice Price**. Dissertation for Master's Degree in Statistics. Chulalongkorn University. (In Thai)